

Endelig er der endnu en Ændring, jeg kunde ønske, nemlig Optagelse af en Bestemmelse om, at der efter Ministeriets Skøn kan ydes Statstilskud, naar det skønnes nødvendigt, uden at en Kommune garanterer, eller uden at der ydes Kommunitilskud. Det var der i Loven af 30. Juni 1919, og jeg vil formene, at en saadan Bestemmelse bør gaa over i denne Lov.

Med disse Bemærkninger vil jeg ligesom Ordførerne anbefale hele Lovforslaget til velvillig Vedtagelse i Tinget.

Asger Karstensen: Naar man vil undersøge Aarsagerne til den Huslejlighedsmisere, som i Øjeblikket er saa fremherskende, tror jeg, man kan finde Forklaringen paa den i fire Forhold. Det første er det ganske uøkonomiske Luksusbyggeri, som flourer i Byens Omegn, hvor man ser det ene store Kompleks i Form af Paladser skyde op ved Siden af det andet. Man har der Lejlighed til at iagttage den Bolschevisme i økonomisk Forstand, som i meget høj Grad bemestrer sig Overklassen i vore Dage. Man ser Arbejdere i Gang med Byggeri, som skal forsyne Folk, der i Forvejen har store Lejligheder staaende her i Byen. Disse Folk lægger Beslag paa Arbejdskraften og bevirker i Regelen, at Arbejdskraften bliver usædvanlig dyr, at Arbejderne og Arbejdsgiverne i Forening bliver meget stærkt demoraliseret, idet man ved, at de vedkommende Velhavere betaler Dusører, Ekstradusører og flere Gange Dusører for at faa Arbejderne til at blive paa Stedet. Disse Arbejdere bliver smaa, behageligt stillede Kapitalister, ofte endogsaa store Kapitalister; naar de sparede noget, kunde de drive det langt. Og Arbejdsgiveren bliver i samme Forhold demoraliseret, idet han kommer ind paa et Beregningssystem, som gør, at han i samme Udstrækning som Arbejderne er interesseret i den ganske urimelige Vækst af det Beløb, som medgaaar til Opførelse af Bygningen.

Den anden Aarsag til Huslejlighedsmisere er det Byggeomopol, som faktisk er til Stede i Samfundet. Jeg tænker her fornemmelig paa Arbejderne, ikke i samme Grad paa Arbejdsgivernes Forhold, idet der her altid vil være en Tilgang og Afgang, som Forhold og Omstændigheder

medfører, medens Arbejderne har indrettet paa Trods af Forholdenes hele Udvikling en Kontrol med Tilgangen til Faget, som bevirker, at det Antal Mennesker, som er beskæftiget ved Byggefagene, er reduceret til det mindst mulige. Og dette Antal har Privilegium paa at opføre Bygninger her i Landet. Ingen har Lov til at gribe ind paa disse Omraader. Samfundet har ikke Ret til at sige: Her er for faa Tømrersvende, her er for faa Murere. De vedkommende regulerer Tilgangen, og de udgør efterhaanden et monopoliseret Selskab, som udnytter Højkonjunkturen, Vanvidsudbudene i Penge efter bedste Skøn. De driver godt, de bestiller ikke saa overdrevent meget, de overanstrenger sig i hvert Fald ikke, og de tager en rundelig og god Betaling, og samtidig rejser de Verden igennem som forsultne Proletarer. Længere kan man ikke drive det i et moderne Samfund. Man nyder godt af den proletariske Medfølelse og af de kapitalistiske Glæder, og man har paa den anden Side de korslagte Armes Behageligheder. Arbejdsgiveren oplæres heller ikke i synderlig Energi, idet det, der overhovedet kan udføres ved Hjælp af de Materialer, der ligger for Haanden, bliver godt betalt. Jo mere der drives, jo højere Lønnen stiger, des mere tjener vedkommende Arbejdsgiver. Baade Arbejderen og Arbejdsgiveren er vel tjente med, at Priserne paa alle disse Omraader skubbes saa langt i Vejret som muligt. Arbejdsgiveren vil naturligvis pege paa Murarbejdsmanden og sige: Sikken en Dagdriver, og sikke mange Penge han tjener, og hvor er han dog glubsk og væmmelig! Det er en meget yndet Konversation i det bedre Selskab her i Byen, at man, naar man har hengivet sig til Livets Goder og skal til at tale Socialpolitik, omtaler Arbejderne som en Del Mennesker, der egentlig mæsker sig paa en ganske nederdrægtig Maade i Tilværelsen — jeg vil dog ikke sige: modsætningsvis til de Kredse, der taler saa meget derom. Men jeg vil sige, at disse Forhold fremhæves i al Almindelighed som et Vidnesbyrd om, at Arbejdsstanden er uhyre villig til at give sig Velleved i Vold. Og Arbejderen paa den anden Side peger paa Arbejdsgiveren og anfører, hvorledes vedkommende